

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни

ВОДОКОРИСТУВАННЯ І КАДАСТР ВОД

підготовки _____ бакалавра _____

спеціальності 103 Науки про Землю,
освітньо-професійної програми Гідрологія

Силабус навчальної дисципліни «Водокористування і кадастр вод» підготовки бакалавра, галузі 10 Природничі науки, спеціальності 103 Науки про Землю, за освітньо-професійною програмою *Гідрологія*.

Розробник: Стельмах В.Ю., ст. викл. кафедри фізичної географії, к.г.н.

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри фізичної географії

протокол № 1 від 30.08.2021 р.

Завідувач кафедри:

проф. Фесюк В. О.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u> Спеціальність <u>103 Науки про Землю</u> Освітня програма <u>Гідрологія</u> Освітній рівень: бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150 год./ 5 кредитів		Рік навчання – 4
		Семестр – 8
		Лекції – 28 год.
		Практичні (семінари) – 26 год.
		Лабораторні – 0 год.
ІНДЗ: немає		Самостійна робота – 86 год.
	Консультації – 10 год	
	Форма контролю: <u>залік (8 семестр)</u>	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Викладач	Стельмах Валентина Юріївна
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	-
Посада	Старший викладач кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/ Стельмах_ Валентина_ Юріївна
Телефон	+380961130329
e-mail	stelmakh.valia@vnu.edu.ua; stelmakh.valia@gmail.com
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожного вівторка 13.25-14.45, аудиторія С-618

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Водокористування і кадастр вод» належить до переліку вибіркової навчальної дисципліни, забезпечує професійний розвиток бакалавра та спрямована на формування у студентів компетентностей щодо здатності використовувати гідрологічну і гідрогеологічну інформацію та спеціальні знання в теоретичних та практичних цілях у сфері професійної діяльності, при здійсненні комплексних фізико-географічних досліджень території. Дисципліна сприяє формуванню практичних умінь і навичок використання методів гідрологічних і гідрогеологічних досліджень, залучати методи суміжних наук для вирішення геохімічних питань, пояснення гідрологічних процесів і явищ у взаємозв'язку з природними умовами, враховуючи можливе господарське

використання, визначення гідрологічних, гідрогеологічних, геофізичних і геохімічних характеристик природних об'єктів.

2. Пререквізити:

- загальне землезнавство (здатність застосовувати знання і розуміння про географічну оболонку як глобальну геосистему, виявляти та аналізувати взаємозв'язок всіх геосфер та їх вплив одна на одну);
- геологія (здатність характеризувати склад та будову земної кори, особливості залягання підземних вод, властивості різних гірських порід, їх воготривкість та водопроникність);
- гідрологія (знання природних вод Землі та гідрологічних процесів);
- гідроекологічний моніторинг (здатність здійснювати спостереження та контроль за гідрологічними об'єктами, їх станом, вміння оцінювати наслідки антропогенного впливу);
- гідрохімія (здатність якісно і кількісно оцінювати хімічний склад, закономірності його формування і використання природних вод з урахуванням технологічних факторів, пов'язаних з проблемами раціонального використання, охорони та відтворення водних ресурсів);
- фізика (здатність застосовувати базові фізичні знання про явища природи, фізичні методи дослідження);
- гідробіологія (здатність розуміти закономірності розвитку живої природи у водних об'єктах, сутність життя, її форми, форми біотичних зв'язків у воді);
- водогосподарські розрахунки (здатність застосовувати математичні розрахунки, кількісні методи);
- гідрографія України (знання особливостей гідрографічної сітки України, поверхневих вод, їх просторового поширення, режиму та особливостей господарського використання).

Постреквізити: водні ресурси України, раціональне використання та охорона водних ресурсів, управління водними ресурсами.

3. Мета вивчення дисципліни – формування студентів знань про місце і роль водних ресурсів у народному господарстві, умови їх утворення, оцінка і кадастр.

Основними **завданнями** дисципліни «Водокористування і кадастр вод» є формування професійних компетенцій, що дозволяють мати уявлення про такі питання:

- водні ресурси, їх розміщення та облік;
- водний кодекс;
- характеристика учасників водогосподарських комплексів;
- охорона водних ресурсів.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні **знати**:

- понятійний апарат гідрології та суміжних наук (це необхідно для розуміння процесів раціонального використання водних ресурсів);
- класифікацію поверхневих вод;
- походження підземних вод;
- класифікацію водних ресурсів.

вміти:

- користуватися методами гідрологічних досліджень, гідрологічного та структурного аналізу, залучати методи суміжних наук для вирішення гідрологічних питань;
- пояснювати гідрологічні процеси і явища у взаємозв'язку з природними умовами, враховуючи можливе господарське використання;
- визначати мінерально-петрографічні та геологічні характеристики порід-колекторів в природних об'єктах;
- давати правильні відповіді на конкретні теоретичні питання та грамотно виконувати завдання з гідрології в межах інформації, передбаченої даною програмою;

4. Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання студенти набудуть такі компетентності:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій і методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умови недостатності інформації.

Загальні

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Прагнення до збереження навколишнього природного середовища.

Фахові

ФК1. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.

ФК2. Здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер.

ФК3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер.

ФК5. Здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер.

ФК6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

ФК7. Здатність проводити моніторинг природних процесів.

ФК8. Здатність самостійно досліджувати природні матеріали (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і звітувати про результати.

ФК9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

ФК10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси.

5. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Самостійна робота	Конс.	Форма контролю*/ Бали
Змістовий модуль 1. Водогосподарські комплекси						
Тема 1. Водні ресурси, їх розміщення та облік.	13	2	2	9	2	Робота на лекції, ПКР, РЗ, ПЗ, О, ТЕ, Р, / 4
Тема 2. Водний кодекс.	14	2	2	9	1	Робота на лекції, О, ПЗ, С, ПКР, Р / 4
Тема 3. Характеристика учасників водогосподарських комплексів.	19	4	4	9	1	Робота на лекції, ПЗ, О, С, ПКР, ТЕ, Р / 4
Тема 4. Водогосподарські баланси і схеми комплексного використання вод.	19	4	4	9	1	Робота на лекції, О, ПЗ, РЗ, Д, ПКР, ТЕ, Р / 4
Тема 5. Охорона водних ресурсів.	15	2	2	10	1	Робота на лекції, О, ПЗ, С, Д, ПКР, ТЕ, Р / 4
Модульна контрольна робота № 1						МКР/30
Разом за змістовим модулем 1	80	14	14	46	6	50
Змістовий модуль 2. Кадастр вод						
Тема 6. Історія становлення державного водного кадастру.	15	2	2	10	1	Робота на лекції О, ПЗ, С, ПКР, ТЕ, Р / 5
Тема 7. Державний водний кадастр: підземні води.	19	4	4	10	1	Робота на лекції, О, ПЗ, С, ПКР, ТЕ, Р / 5
Тема 8. Державний водний кадастр: поверхневі води.	19	4	4	10	1	Робота на лекції, О, ПЗ, С, ПКР, Р / 5
Тема 9. Кадастр використання водних ресурсів.	17	4	2	10	1	Робота на лекції, О, ПЗ, Д, РЗ, ПКР, ТЕ, Р / 5
Модульна контрольна робота № 2						МКР/30
Разом за змістовим модулем 2	70	14	12	40	4	50
Усього годин	150	28	26	86	10	100

**Форми контролю:* поточне оцінювання (письмова контрольна робота (ПКР), тези (ТЕ), реферат (Р), тести (Т), дискусія (Д), розгляд ситуацій (РС), розв'язування задач (РЗ), виконання (ПЗ) та здача практичних завдань (О), семінари (С), модульний контроль, підсумковий контроль у формі заліку.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота студентів включає опрацювання теоретичних основ лекційного

матеріалу, вивчення окремих тем, питань, що не були розглянуті в курсі лекцій, підготовку до практичних занять, яка передбачає, зокрема, конспектування наукової і навчальної літератури, підготовку доповідей та рефератів, круглих столів, презентацій або написання тез доповідей.

Результати оформляються у формі реферату або шляхом публікації тез доповідей.

Текст має бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом реферат має складати 10-15 сторінок. Реферат починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст, основний текст (схеми, таблиці, графіки, карти, завдання з підзаголовками відповідно до змісту роботи), список використаних джерел (не менше 10), посилання на джерело інформації – обов'язкове.

Ефективність самостійної роботи студента викладач виявляє на практичних заняттях, під час тематичного опитування, перевірки, рефератів, презентацій, тез доповідей тощо та відбиває в загальній оцінці за тему і змістовий модуль.

При вивченні курсу “Водокористування і кадастр вод” студентам пропонується самостійно опрацювати такі теми:

№ з/п	Назва теми, зміст роботи	Кількість годин
		денна форма
1	Водні ресурси, їх розміщення та облік. 1. Характеристика вимог учасників ВГК до водних об'єктів. 2. Недоліки та переваги різних схем промислового водопостачання. 3. Особливості формування безповоротного водоспоживання у промисловості.	9
2	Водний кодекс. 1. Показники ефективності використання води у промисловості. 2. Шляхи скорочення споживання води у промисловості. 3. Визначення коефіцієнту годинної нерівномірності водоспоживання.	9
3	Характеристика учасників водогосподарських комплексів. 1. Визначення безповоротного споживання води у комунальному господарстві. 2. Визначення водовідведення у комунальному господарстві. 3. Вимоги водного транспорту до водних об'єктів. 4. Приклади й особливості схем розташування рибних господарств.	9
4	Водогосподарські баланси і схеми комплексного використання вод. 1. Характеристика оцінок якості поливної води. 2. Характеристика й особливості джерел води для зрошення та обводнення. 3. Мета розробки «Схем використання та охорони водних ресурсів». 4. Показники оцінки антропогенного навантаження на басейн річки.	9

5	Охорона водних ресурсів. 1. Показники ступеня забруднення вод. 2. Процес самоочищення природних вод. 3. Нормативи органолептичних показників.	10
6	Історія становлення державного водного кадастру. 1. Умови скидання стічних вод у водні об'єкти. 2. Назвати заходи з охорони водних ресурсів від забруднення. 3. Назвати основні джерела забруднення природних вод та їхня характеристика. 4. Класифікація природної води за різними ознаками.	10
7	Державний водний кадастр: підземні води. 1. Назвати наслідки створення водосховищ. 2. Охарактеризувати функції Держкомгідромету з ведення ДВК. 3. Сформулювати основні проблеми функціонування АІС ДВК.	10
8	Державний водний кадастр: поверхневі води. 1. Система обліку використання вод. 2. Установи, що проводять державний облік використання вод. 3. Назвати джерела формування первинної інформації щодо використання водних ресурсів. 4. Охарактеризувати зміст першого водного кадастру.	10
9	Кадастр використання водних ресурсів. 1. Назвати серії другого водного кадастру. 2. Охарактеризувати основні розділи третього водного кадастру. 3. Охарактеризувати стадії моніторингу підземних вод. 4. Інформація бази даних АІС ДВК «Підземні води». 5. Охарактеризувати водогосподарські та гідрогеологічні райони України.	10
	Разом	86

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи);
- дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати усі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- виконані завдання мають бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичних занять відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -25 %). Складання модулів відбувається лише раз, відповідно до встановленого терміну, оскільки є можливість отримати бали на іспиті.

V. Підсумковий контроль

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за дві модульні контрольні роботи, які проводяться у формі відкритих питань та тестів (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу у т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді контрольної роботи, завдання якої обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами. Контрольна робота оцінюється в 30 балів.

Рейтинг студента з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти...» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Якщо у підсумку виконання усіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 60 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає залік. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Залікова оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами відповідей на питання до заліку. Питання теоретичні та складаються студентом усно.

До заліку не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Орієнтований перелік питань до заліку

1. Організаційна структура Держводгоспу України
2. Розкрити суть поняття менеджмент водокористування
3. Проаналізувати водогосподарські райони на території України
4. Завдання водного менеджменту
5. Державний водний кадастр та його розділи
6. Порядок складання водогосподарських балансів
7. Основні статті Водного кодексу України
8. Блок управління водними ресурсами
9. Особливості використання води та навантаження міського та сільського населення на водні ресурси в комунальному господарстві в сучасних умовах
10. Нормативна база водного кадастру
11. Поняття про водогосподарські комплекси, системи та водне господарство
12. Особливості використання води в промисловості та навантаження об'єму випуску промислової продукції на водні ресурси в сучасних умовах
13. Басейновий принцип управління водними ресурсами
14. Формування та значення водогосподарських комплексів і систем
15. Джерела вихідної інформації для складання паспортів річок
16. Основні принципи в управлінні водними ресурсами
17. Державний облік й використання водних ресурсів та його складові
18. Особливості використання води та навантаження електростанцій на водні ресурси в сучасних умовах
19. Водогосподарські баланси, їх види
20. Основні принципи використання й охорони водних ресурсів
21. Навантаження масивів зрошуваних земель й тваринницьких комплексів на водні ресурси в сучасних умовах
22. Принципова схема і особливості формування регіонального водного кадастру
23. Основні показники використання води
24. Особливості використання водних ресурсів у сільському господарстві
25. Зміст та інформаційне поновлення регіонального водного кадастру
26. Класифікація водокористування за певними ознаками
27. Оцінка використання водних ресурсів для потреб усіх галузей промисловості на сучасному рівні
28. Державне планування раціонального використання й охорони водних ресурсів
29. Схеми комплексного використання й охорони водних ресурсів
30. Нормування антропогенного навантаження на водно-ресурсний потенціал

VI. Шкала оцінювання

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та Інтернет-ресурси

Основна література

1. Боровицька А.Г. Теоретико-правові основи визначення державного водного кадастру // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки 2015. Випуск 3 (том 2). С. 37-40.
2. Верниченко Г.А., Васенко В.О. Комплексне планування та управління водними ресурсами. Київ: Інститут географії НАН, 2002. 367 с.
3. Водний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24 (13.06.1995, редакція від 24.07.2021). Ст. 189.
4. Геопортал «Державний водний кадастр: облік поверхневих водних об'єктів» [електронний ресурс]. URL: <http://geoportal.davr.gov.ua:81/#parcelSidebar>
5. Грищенко Ю. М. Комплексне використання і охорона водних ресурсів: навч. посіб. Рівне, 1997. 200 с.
6. Микула О. Я., Ступень М. Г., Персоляк В. Ю. Кадастр природних ресурсів: Навчальний посібник. Львів, 2006. 272 с.
7. Ковшун Н. Система сталого водокористування: механізм та технології управління: монографія. Київ, 2017. 298 с.
8. Курганевич Л.П. Водний кадастр: Навч. посібник. Львів, 2007. 116 с.
9. Левківський С.С., Падун М.М. Раціональне використання і охорона водних ресурсів: Підручник. Київ, 2006. 280 с.
10. Мартинюк В.О. Ландшафтно-басейнова модель кадастру заповідних та рекреаційних озерних систем. Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2014. Вип.45. С.71-83.
11. Сташук В.А. Еколого-економічні основи басейнового управління водними ресурсами. Дніпропетровськ: Зоря, 2006. 480 с.
12. Сташук В.А., Мокін В.Б., Гребінь В.В., Чунар'єв О.В. Наукові засади раціонального використання водних ресурсів України за басейновим принципом: монографія / За редакцією В.А. Сташука. Херсон, 2014. 320 с.
13. Про затвердження Порядку ведення державного водного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.1996 за № 413 // Зібрання постанов Уряду України. 1996. № 10 (редакція від 17.09.2020). Ст. 292.

14. Про затвердження Порядку користування землями водного фонду: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.05.1996 за № 502 // Зібрання постанов Уряду України. 1996. № 11. Ст. 326.
15. Клименко М.О., Крижановський Є.М., Мокін В.Б., Овчаренко І.І., Яцолт А.Р. та ін. Рациональне використання та відновлення водних ресурсів. Монографія / За заг. ред. Феценка В.П. Житомир, 2016. 250 с.
16. Методика оцінки економічної ефективності комплексного використання водних ресурсів у сучасних умовах (на прикладі дніпровських водосховищ). Київ, 1995. 48 с.
17. Яцик А.В., Грищенко Ю.М., Волкова Л.А., Пашенюк І.А. Водні ресурси: використання, охорона, відтворення, управління: Підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2007. 360 с.
18. Яцик А.В. Стратегія реформування водного господарства України для збалансованого екологічнобезпечного використання та збереження водних ресурсів. Київ, 2011. 45 с.

Додаткова література

19. Водна Рамкова Директива ЄС 2000/60/ЄС. Основні терміни та їх визначення / EU Water Framework Directive 2000/60/EC. Definitions of Main Terms. Київ, 2006. 240 с.
20. Гопчак І.В., Басюк Т.О. Дослідження еколого-географічного стану водокористування в басейні річки Західний Буг // Українська географія: сучасні виклики. Зб. наук. праць у 3-х т. Київ, 2016. Т. III. С. 40–41.
21. Гребінь В.В., Мокін В.Б., Яцюк М.В., Чунарьов О.В. Нове гідрографічне та водогосподарське районування території України як передумова впровадження інтегрованих підходів в управління водними ресурсами за басейновим принципом // Сучасний стан та перспективи розвитку управління водними ресурсами України: матеріали науково-практичної конференції 10–11 жовтня 2012 р., м. Київ, 2012. С. 7–8.
22. Джугай В.О. Правове регулювання використання та охорони вод в Україні: дис. ... канд. юрид. наук / В.О. Джугай. Івано-Франківськ, 2009. 19 с.
23. Мокін В.Б., Крижановський Є.М., Скорина Л.М., Гребінь В.В. Технологія оптимізації управління водними ресурсами басейну р. Дністер шляхом автоматизації складання його водогосподарського балансу // XIV Міжнародна науково-практична конференція: Сучасні інформаційні технології управління екологічною безпекою, природокористуванням, заходами в надзвичайних ситуаціях: 5–9 жовтня 2015 р. Київ, 2015. С. 131–134.

24. Сысуева А. А. Понятие и содержание специального водопользования // Проблемы законности: республ. міжвід. наук. зб. Вип. 57. Харків 2002. С. 88-93
25. Томільцева А.І., Яцик А.В., Мокін В.Б. Екологічні основи управління водними ресурсами : навч. посіб. Київ, 2017. 200 с.
26. Яцик А.В., Чернявська А.П., Єзловецька І.С., Разов В.П. Екологічна оцінка, встановлення і використання екологічних нормативів якості поверхневих вод Волинської області. Київ, 2002–2003. 245 с.
27. Яцик А.В., Томільцева А.І., Дупляк В.Д. та ін. Концепція впорядкування використання та охорони водних ресурсів у заплаві р. Дніпро від гирла р. Десна до гирла р. Стугна. Київ, 2011. 27 с.